

STOCKHOLMSKÄLLAN

► LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN: www.stockholmskallan.se

Kungsholmen hade stans första dagis

■ ■ I februari 1854 öppnade Sveriges första barnkrubba på Kungsholmen. Syftet med verksamheten var att ta hand om fattiga barn under den tid som deras mödrar arbetade utanför hemmet.

Text: Lena Wiorek

I den kom ursprungligen från Paris, där en form av organiserad barnomsorg funnits sedan 1846. Läkaren och professorn Magnus Huss hade inspirerats av verksamheten och tagit med sig idéerna till Sverige och Kungsholmen. Här förverkligades de av några medelklasskvinnor som startade barnkrubban som en förening i samarbete med församling och fattigvårdsstyrelse. Efterhand inrättades barnkrubbor även i de andra stadsdelarna.

Från början tog Kungsholms barnkrubba emot barn upp till fyra års ålder, de yngsta var bara några veckor gamla. Senare kom intagningsåldern att höjas till ett år. Öppetiderna var generösa, på sommaren 5.30 – 21.00 och på vintern 7.30 – 19.00. För att tas emot skulle barnen vara rena och friska. Det krävdes också ett intyg från rotemannen eller motsvarande om att modern verkligen var i behov av barnomsorg.

Förutom att erbjuda passning och mat till barnen fanns det ett slags moraliskt och fostrande mål med verksamheten. Barnen, framtidens arbetare, skulle räddas från den misär och brutalitet som man ansåg fanns i de fattiga arbetarhemmen. I 1854 års verksamhetsberättelse beskrevs syftet bland annat så här:

”Krubban ändamål är att rädda arbetare för samhällets behov, och inverka till sedlighet och ordning. Hon vill försöka om det icke är lättare att förekomma en del elände i dess brodd än utrota det sedan det hunnit utvexa.”

Genom renlighet och ordning, bra mat, mild

men bestämd behandling utan ”stryk och stränghet”, menade man att vistelsen på barnkrubban skulle vara en motpol till de förhållanden som rådde hos de fattiga familjerna. En förbättring av barnens fysiska hälsa var ett av verksamhetens mål.

”De komma in bleka, med i förtid åldriga drag, vacklande gång, uppsvällda magar, slappa muskler, dästa, olustiga och skrikiga. De äro dåliga, utan att kunna kallas egentligen sjuka. Efter en tids förlopp äro de alldeles förändrade [...]”

Den dagliga omvårdnaden på barnkrubban ansågs också ha en gynnsam inverkan på barnens mentala utveckling och skulle forma dem till goda och skötsamma medborgare. Samtidigt skulle föräldrarna få utbildning och nya insikter i barnvård. De skulle lära sig att hantera barnen på rätt sätt och därmed minska ”den vanliga hårdheten och de gräsliga svordomarna mot dem”.

Från början bedrevs verksamheten i lokaler som tillhörde Kronprinsessans Lovisas vårdanstalt för sjuka barn på Hantverkargatan 14. Efter en tids flyttande mellan olika lokaler upplät staden mark åt barnkrubban på Welanders väg 4 i Stadshagen. Där uppfördes ”Gula Villan”, som var det första huset i Sverige som byggdes direkt för barnomsorgsverksamhet. 1909 flyttade barnkrubban in villan, där barnomsorgsverksamhet bedrivs än i dag, nu som Kungsholms västra förskola.

BODDE I GULA VILLAN. Barnkrubbans barn i trappan till ”Gula villan” 1914.

FOTO: OKÄND (STOCKHOLMS STADSARKIV)